

ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΑΣΥΛΟΥ

Wolfram Hoepfner (επιστ. επιμ.),

Ιστορία της κατοικίας 5000 π.Χ.-500 μ.Χ.

μτφρ. Η. Τσιριγκάκης, επιμ. ελλην. εκδ. Π. Αδάμ-Βελένη,
University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 850

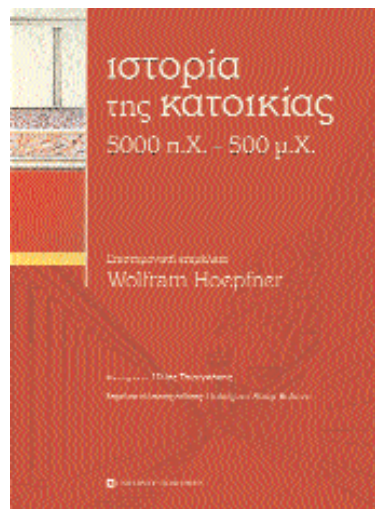
[πρωτότ. έκδ.: *Geschichte des Wohnens, 5000v. Chr.-500 n.*

Chr. Vorgeschichte – Frühgeschichte – Antike, Deutsche
Verlags- Anstalt, Stuttgart 1999]

Ο τόμος της ελληνικής έκδοσης εμφανίζεται σε μεγάλο σχήμα, ενώ το γερμανικό πρωτότυπο ήταν μικρότερο. Η εικονογράφηση, με εκατοντάδες φωτογραφίες και σχέδια συχνά έγχρωμα, διαφωτίζει εξαντλητικά χωρίς να κουράζει τον αναγνώστη. Επιπλέον, το έργο στα ελληνικά παρουσιάζει ενδιαφέρουσες προσθήκες του Α. Κόσε σε ό,τι αφορά το κεφάλαιο για την Αρχαία Ανατολή και την Αίγυπτο (σ. 17-96) και του W. Hoepfner σε ό,τι αφορά την αρχιτεκτονική της Σμύρνης (σ. 518-523) και της Θεσσαλονίκης (σ. 523-527).

Ο πρόλογος του W. Hoepfner προτείνει το «κλειδί» της ανάλυσης του όλου θέματος για τα σπίτια και τη χρήση των χώρων τους ανά τους αιώνες. Πρόκειται για την ανίχνευση του ιστορικού συστήματος αξιών που εξέφραζε το κάθε σπίτι μέσα από την εικόνα ή τις εικόνες που προβάλλουν μέχρι την εποχή μας. Ο Hoepfner εισάγοντας τον αναγνώστη στον τόμο αναφέρει το θεωρητικό του υπόβαθρο, το οποίο διέπει και τις μελέτες των συνακόλουθων κεφαλαίων. Διερευνώντας τη σχέση της κατοικίας κάθε εποχής με το φως και τον αέρα και εξετάζοντας τον εξοπλισμό και τα διακοσμητικά στοιχεία αντιλαμβάνεται δύο πράγματα. Πρώτα τις κοινωνικές εκφάνσεις που εμπεριέχονται στα σπίτια, λόγω χάρη στον ανδρώνα των συμποσίων και στο γυναικωνίτη του αργαλειού. Και ύστερα, την έκφραση εμπιστοσύνης των κατοίκων προς την έννοια της πόλης και τη διαρκή ανάπτυξη της αστικοποίησης. Ο Hoepfner καταλήγει ότι από τη γένεση της πόλης στην εγγύς Ανατολή, την οποία χρονολογεί στα 12000 χρόνια, και εξής σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση νέων οικιστικών συσχετισμών έπαιζαν οι μεσαίες τάξεις ιδιαίτερα των παραλίων. Παραπέμπει επομένως ο Hoepfner στις απόψεις του G.W.F. Hegel για την ιδιοκτησία και την ίδρυση ενός κράτους αφενός, για την ιστορική σημασία των παραθαλάσσιων οικιστικών κέντρων αφετέρου.

Η ωραιότερη έκπληξη του βιβλίου εντοπίζεται, μετά τα όσα εξαιρετικά και διαφωτιστικά παρουσιάστηκαν για την κατοικία, τους ανθρώπους και τις νοοτροπίες σε τοπικό, οικουμενικό και διαχρονικό επίπεδο, στον επίλογο του βιβλίου (σ. 835-836). Ο Hoepfner, μέσα από την ιδιαίτερα αποδοτική και προσεκτική μετάφραση του Η. Τσιριγκάκη, υμνεί το ιπποδά-

μειο σύστημα και την καταλυτική σημασία του ανδρώνα, χώρου των συμποσίων, του «σαλονιού» και της φροντίδας που οι κάτοικοι έδιναν στο σπίτι, σε κάθε εποχή.

Η εστίαση της προσοχής μας από τον επιστημονικό επιμελητή στους αρχαίους Έλληνες οφείλεται, μεταξύ άλλων, στην εξής διαπίστωση: οι οικοδομικές

νησίδες σε παράταξη που γνωρίζουμε από την Όλυνθο, τον Πειραιά και από πολλές πόλεις των κλασικών και ελληνιστικών χρόνων υπήρξαν η καταληκτική καινοτομία μιας φιλοσοφίας κοινωνικά αποδεκτής στην εποχή εκείνη, που στόχευε στην ισότιμη παρουσία των κατοίκων. Η νοοτροπία αυτή των πολιτών ισχυροποιούσε την πόλη και έλυσε πρακτικά ζητήματα για την ομαλή διαβίωση, όπως υπογραμμίζει ο Αριστοτέλης (*Πολιτικά* 1330b).

Το βιβλίο *Ιστορία της κατοικίας, 5000 π.Χ.-500 μ.Χ.* έρχεται να συμπληρώσει ένα κενό στις γνώσεις και τους προβληματισμούς του κάθε ενδιαφερόμενου αναγνώστη και όχι απαραίτητα ειδικού. Φανερώνει τις σημαντικές ιδεολογικές προϋποθέσεις που οδήγησαν τον άνθρωπο και την οικογένεια από την ανάγκη ενός άσυλου, του *privacy*, στην ανάγκη προβολής της δημόσιας εικόνας τους. Η ιδιωτική κατοικία εξυπηρέτησε τόσο την εκδήλωση υπαγωγής και ταύτισης του ατόμου και της οικογένειας με την κοινωνία των πολιτών, όσο και την εκδήλωση της διακριτής ατομικότητας.

Θεωρώ ότι ο τόμος αυτός εκδίδεται σε μια ευτυχή συγκυρία. Πρόσφατα κυκλοφόρησε η έκδοση του Α.Φ. Λαγόπουλου (επιμ.), *Η Ιστορία της ελληνικής πόλης* (Ερμής και Περιοδικό Αρχαιολογία και Τέχνες, Αθήνα 2004). Το βιβλίο αυτό αφορά στην έννοια της αστικοποίησης από τα προϊστορικά μέχρι τα νεότερα χρόνια, και τις ερμηνείες των μετασχηματισμών του οικισμού και της πόλης. Με τον τρόπο αυτό τα ερωτηματικά και η συζήτηση για τον «κτισμένο χώρο» αλληλοσυμπληρώνονται και μαζί με τις σημασίες των δεδομένων προκύπτουν ολοένα η εμβάθυνση και η κατανόηση πτυχών του βίου στο παρελθόν ή καλύτερα της προγενέστερης διάστασης του δικού μας βίου.

Κώστας Σουρέφφ